

اندرشکده مجلس خبرگان

مجموعه مقالات - فروردین ماه ۱۳۹۶

نزدیکی مصر و حماس در سایه سکوت تل آویو

مجموعه مقالات

نزدیکی مصر و حماس در سایه سکوت تل آویو

کاری از اندیشکده راهبردی تبیین

وبسایت اندیشکده : www.Tabyincenter.ir

نشانی:

تهران، خیابان پاسداران، چهارراه فرمانیه، خیابان بوستان، خیابان نسترن، پلاک ۳۲

کد پستی: ۱۵۸۵۶۸۶۷۱۱

تلفن: ۲۶۱۵۳۳۲۹

نمابر: ۲۶۱۵۳۳۲۹

فهرست

مقدمه / ۲

۱- دستاوردها و منفعت‌های سیسی / ۳

۱-۱- صلح گرم / ۳

۱-۲- کنترل امنیتی صحرای سینا و جلوگیری از ورود سلاح به مصر / ۴

۱-۳- مشروعیت بخشی به وجهه خود در جهان عربی توأم با منفعت اقتصادی / ۶

۲- چرایی رضایت تل‌آویوا از نزدیکی حماس و مصر / ۷

۲-۱- راه حلی برای کنترل حالت انفجاری نوار غزه / ۷

۲-۲- کنترل امنیتی صحرای سینا و اهرم فشاری علیه مقاومت در آتش بس‌های احتمالی / ۸

نتیجه‌گیری / ۹

منابع / ۹

مقدمه

مصر و حماس طی یک سال گذشته طی یک فرآیند مشخص بسیار به هم نزدیک شده و دیدارهای گوناگونی میان هیئت‌های امنیتی و سیاسی خود برگزار کرده‌اند. جهاد اسلامی هم از این روند مستثنا نبوده و بسیار به مصر نزدیک شده است. ماه گذشته هنیه نائب رئیس دفتر سیاسی حماس تأکید کرد: «حماس فصل جدیدی از روابط خود را با مصر آغاز کرد و امیدواریم که این روابط گسترش یابد. ما نسبت به روابط با قاهره بسیار تمایل داریم و بدون مداخله در امور داخلی مصر، نگرانی‌ها در رابطه با امنیت ملی این کشور را از بین خواهیم برد.»

این اتفاق در حالی رخ داده است که مصر سیسی، بسیار به تل‌آویو نزدیک بوده و رژیم صهیونیستی هم هیچ اعتراضی به اقدامات مصر در نوار غزه و فلسطین نداشته است. این اتفاق برای هر سه بازیگر یعنی سیسی، حماس (مقاومت غزه) و رژیم صهیونیستی منفعت‌هایی دارند. در این یادداشت به بررسی چرایی این نزدیکی در سایه حمایت رژیم صهیونیستی پرداخته خواهد شد.

اندیشکده راهبردی تبیین

۱- دستاوردها و منفعتهای سیسی

۱-۱- صلح گرم

مصر در زمان هر ژنرال یا مسئولی، به خوبی این امر را درک کرده است که یکی از برگ‌های بازی‌اش برای نقش‌آفرینی در منطقه و نظام بین‌الملل، پیشبرد طرح صلح میان اعراب و رژیم فلسطینیان و تل‌آویو است. سیسی هم از این امر مستثنا نبوده است. وی بارها از صلیحی جدید سخن گفته و برخی رسانه‌ها بخشی از طرح‌های وی را علنی نموده‌اند. در ماه پایانی سال ۹۵ آخرین ادعا در خصوص طرح و تلاش سیسی برای صلح مطرح شد که البته از سوی مصر تکذیب شد. در پی ادعای یک وزیر صهیونیست درباره توافق سه جانبه نتانیا هو، ترامپ و عبدالفتاح سیسی درباره اسکان فلسطینیان در سینا، ریاست جمهوری مصر این خبر را تکذیب کرد. [۱]

ژنرال سیسی در سخنرانی اخیر خود در نشست سران کشورها در سازمان ملل، به صراحت از صلح گرم با رژیم صهیونیستی سخن گفت. سیسی در آن سخنرانی با مطرح نمودن لزوم توسعه کمپ دیوید نشان داد که به دنبال به سرانجام رسیدن عادی‌سازی و صلح میان اعراب و رژیم صهیونیستی و در دست گرفتن طرح صلح میان فلسطین و رژیم اشغال‌گر قدس است. منظور ژنرال سیسی از صلح گرم، تکمیل کمپ دیوید و نقش‌آفرینی مصر در پایان بخشیدن به مسئله فلسطین از طریق راه حل دو دولت و یا اصلاح طرح صلح عربی است. برخی سایت‌های عربی طی گزارش‌هایی طرح پیشنهادی سیسی به تل‌آویو را بسیار متفاوت از طرح صلح عربی می‌دانند. [۲]

بر اساس طرح سیسی برای حل دو موضوع اختلافی یعنی کرانه باختری و بازگشت آوارگان راه حل‌های عجیبی پیشنهاد شده است. بر اساس این طرح تمام کرانه باختری بخشی از کشور فلسطین نخواهد بود و دولت فلسطینی شامل بخشی از صحرای سینا، صحرای نقب و نوار غزه خواهد بود. هم‌چنین بخش‌هایی از کرانه باختری (به جز شهرک‌ها) در قالب یک دولت خودمختار در اختیار فلسطینیان خواهد بود. [۳]

براساس گزارش سایت «نیوز ۱»، این طرح نخستین بار از سوی ژنرال گیورا آیلا در رئیس شورای امنیتی داخلی رژیم صهیونیستی و پژوهشگر مرکز امنیت داخلی رژیم صهیونیستی (INSS) در سال ۲۰۱۰ مطرح شده است. [۴] لذا سبسی مانند دیگر دولت‌های مصر، به دنبال نزدیکی توأم میان فلسطینیان و صهیونیست‌ها به منظور نقش آفرینی در فرآیند صلح است. این برگ برنده هر دولت و حاکمی را در مصر مجاب می‌نماید که به گروه‌های فلسطینی نزدیک شود و به دنبال آشتی ملی گروه‌های فلسطینی هم باشد. این نکته را هم باید اشاره کرد که نزدیکی مصر به دحلان یکی از رقبای سرسخت و محمود عباس، می‌تواند یکی از دلایل نزدیکی سبسی به رقبای عباس دانست.

مصر در زمان هر ژنرال یا مسئولی، به خوبی این امر را درک کرده است که یکی از برگ‌های بازی‌اش برای نقش آفرینی در منطقه و نظام بین‌الملل، پیشبرد طرح صلح میان اعراب و رژیم یا فلسطینیان و تل‌آویو است. سبسی هم از این امر مستثنا نبوده است. وی بارها از صلیحی جدید سخن گفته و برخی رسانه‌ها بخشی از طرح‌های وی را علنی نموده‌اند.

۱-۲- کنترل امنیتی صحرای سینا و جلوگیری از ورود سلاح به مصر

درگیری مصر با گروه‌های تروریستی در صحرای سینا و کشته شدن سربازان ارتش قاهره همواره یکی از مسائل مهم و چالشی طی سال‌های اخیر برای سبسی بوده است. به طور مثال در ۱۰ بهمن ۹۵ تانک‌های ۹۵ سبسی نظامی مصر اعلام کرد نیروهای مصری بایورش به موضع تروریست‌ها در منطقه شمال سینا ضمن انهدام این موضع ۲۰ تروریست را به هلاکت رساندند و ۲۴ تن دیگر را دستگیر و ۲۸ خانه متعلق به تروریست‌ها را منهدم کردند. [۵] اماده روز بعد در نتیجه انفجار یک بمب دست‌ساز هنگام عبور خودروی زرهی نیروهای ارتش این کشور در مرکز شبه جزیره سینا، سه سرباز جان خود را از دست دادند و چهار سرباز دیگر نیز زخمی شدند.

پس از سقوط مرسى، سىسى شديدتريين اقدامات را عليه حماس و گروه هاى فلسطينى به بهانه نقش آفرينى آنان در امنيت صحراى سينا و مصر انجام داد. در سال ۹۲ ما شاهد بدترين سطح روابط و بالاترين تنش ميان حماس و قاهره بوديم. اين تنش به سطحى رسيد كه «دادگاه رسيدگى به پرونده هاى فورى» در قاهره، گردان هاى قسام و سپس حماس را سازمانى تروريستى معرفى نمود و پيرو آن سخن از احتمال حمله به نوار غزه به ميان آمد كه در نهايت ارتش مصر در فوريه ۲۰۱۵ دو پايگاه نظامى حماس را مورد هدف قرار داد. در همين راستا به جهت فشار بيشتر سرلشكر «نصر سالم» از مسئولان اسبق دستگاه اطلاعات هوايى مصر اعلام كرد: «دولت ۹۹ درصد تونل هاى غزه را تخریب كرده است». [۶]

اما با گذشت زمان روابط ميان حماس و مصر به مرور بهبود يافت و مصر هم حماس را از ليست تروريستى خارج نمود. در بهمن ماه هنيهه به مصر سفر نمود. وى پس از اين سفر اعلام كرد: «حماس به بهبود مناسبات خود با مصر و تقويت اين روابط ادامه خواهد داد. ما به سفر موفقيت آميز و مثبت خود به مصر و ديدار با مقامات اين كشور پايان داديم حماس صفحه جديدى را در روابط خود با مصر باز كرده و صفحه اختلافات قبلى با مصر رابسته است و طى روزهاى آينده ديدارهاى امنيتى ميان طرفين برگزار خواهد شد تا طرفين بر سر نحوه كنترل مرزهاى غزه و مصر با هم به تفاهم دست پيدا كنند». [۷]

به نظر مى رسد سىسى و دولت مصر به اين نتيجه رسيده اند كه با نزديكى به حماس، مى توان صحراى سينا و ورود سلاح و تروريست ها از مرز غزه را كنترل نمايند. سخنان طرفين در ماه هاى اخير هم اين موضوع را ثابت مى نمايد كه يكى از علل نزديكى موضوع امنيتى بالاخص در صحراى سينا است.

۱-۳- مشروعیت بخشی به وجهه خود در جهان عربی توأم با منفعت اقتصادی

مصر امیدوار است با بهبود روابط خود با حماس مشروعیت رژیم را میان مردم مصر و جهان عرب بهبود بخشد. تشدید محاصره در نوار غزه و رسیدن وضعیت آن به مرز انفجار درونی، مصر را بیش از پیش در میان افکار عمومی منطقه در موضع اتهام قرار داده است. سیاسی به دنبال آن است که با همکاری امنیتی و ساختارمند در مرز غزه و صحرای سینا، گذرگاه رفح را بازگشایی نماید تا بتواند خود را از هم‌دستی با رژیم در ایجاد وضعیت نوار غزه مبرا نماید و هم‌چنین با فراهم نمودن امکان صدور کالا از مصر به غزه و بالعکس درآمد زایی نماید. در صورتی که گذرگاه رفح به پویایی برسد، وضعیت اسفناک اقتصادی قبائل صحرای سینا هم تا حدودی بهبود خواهد یافت و این می‌تواند گرایش افراطی‌گری را در سینا کنترل نمایند.

ضمن آنکه باید این هم در نظر داشت که هرگونه ناآرامی و تشدید وضعیت انفجاری در غزه که می‌تواند منجر به جنگ چهارم غزه شود، برای وجهه سیاسی و امنیت مصر بسیار تهدیدزا خواهد باشد. لذا به نظر می‌رسد امنیت و اقتصاد نوار غزه برای سیاسی در نقش یک منفعت مشترک با حماس تعریف شده است.

پس از سقوط مرسی، سیاسی شدیدترین اقدامات را علیه حماس و گروه‌های فلسطینی به بهانه نقش آفرینی آنان در امنیت صحرای سینا و مصر انجام داد. در سال ۹۲ ما شاهد بدترین سطح روابط و بالاترین تنش میان حماس و قاهره بودیم. این تنش به سطحی رسید که «دادگاه رسیدگی به پرونده‌های فوری» در قاهره، گردان‌های قسام و سپس حماس را سازمانی تروریستی معرفی نمود.

۲- چرایی رضایت تل آویو از نزدیکی حماس و مصر

۲-۱- راه حلی برای کنترل حالت انفجاری نوار غزه

نوار غزه طی سال های اخیر با تشدید محاصره و تجربه جنگ های گوناگون در وضعیت بسیار بغرنج انسانی به سر می برد که از این وضعیت تعبیر به حالت انفجاری نوار غزه می شود. رژیم صهیونیستی و مسئولین آن بارها در خصوص اقدام نیروهای مقاومت برای رهایی از این وضعیت هشدار داده اند و به دنبال آن اند که وضعیت انفجاری غزه به طریقی کنترل شود. به طور مثال یکی از راهکارهای پیش نهادی، ایجاد یک جزیره مصنوعی در نزدیکی غزه بوده است. در کنفرانس اخیر هرتزلیا، کاتوزیر حمل و نقل دولت نتانیا هو سخنانی برای رهایی از انفجار نوار غزه مطرح نمود. وی در این نشست گفت: «ساخت یک جزیره بین المللی مصنوعی روبروی بندر غزه که مدیران امنیتی به آن علاقه مند هستند، می تواند فشار بر ساکنان نوار غزه را کم کند و در عین حال به جدا شدن هر چه بیشتر آن ها از رژیم صهیونیستی کمک کند. امیدوارم عالی ترین مقامات سیاسی انگیزه و عزم برای انجام این پروژه را داشته باشند.» همچنین راهکارهای دیگری مانند ایجاد بندر، کم کردن محاصره با کمک کشوری ثالث و ... هم مطرح شده است. [۸]

یکی از راهکارهای کنترل انفجاری نوار غزه، نقش آفرینی یک کشور ثالث برای تبادل کالا به درون نوار غزه و کنترل بر روی نظامی نبودن کالاهای ورودی است. تحقق این امر تنها از دست دو بازیگر مصر به دلیل موقعیت جغرافیایی و ترکیه به دلیل نزدیکی به غزه امکان پذیر است. ترکیه به دلیل نداشتن مرز با نوار غزه و برخی مسائل دیگر، گزینه توانمندی برای کاستن محاصره نوار غزه نیست. هر چند پس از اعلام عادی سازی روابط ترکیه و رژیم صهیونیستی در بهمن ماه چند محموله سوخت از ترکیه وارد غزه شد که به نظر می رسد هدف از آن اقدام بیش از آنکه بهبود وضعیت غزه باشد، توجیه افکار عمومی حامی اردوغان در فلسطین و ترکیه بود.

اما نزدیکی مصر و حماس بالاخص در حوزه امنیتی این امکان را به رژیم صهیونیستی می دهد که با اعتماد به همکاری امنیتی دو طرف گذرگاه رفح با نظارت مصر، برای کاهش تبعات محاصره نوار غزه گذرگاه

رفع نقش تنفسی را برای ساکنان این باریکه ایفا نماید. مصری که به حماس و دیگر گروه‌های نوار غزه نزدیک باشد، می‌تواند این نقش را برای رژیم صهیونیستی بازی نماید.

۲-۲- کنترل امنیتی صحرای سینا و اهرم فشاری علیه مقاومت در آتش بس‌های احتمالی

کنترل و همراهی مصر با نیروهای امنیتی حماس در نوار غزه می‌تواند مانع خوبی برای رسیدن سلاح به گروه‌های فعال در صحرای سینا باشد. کنترل این گروه‌ها هدف مشترک سه‌گانه حماس، رژیم صهیونیستی و مصر است.

رژیم صهیونیستی تاکنون ضربات زیادی از گروه‌های موجود در صحرای سینا خورده است و این گروه‌های برخی مواقع به موشک‌پرانی به سوی صحرای نقب در جنوب سرزمین‌های اشغالی اقدام نموده‌اند. ضمن آنکه حماس هم علاقه‌مند به کاهش نقش این گروه‌های جهادی در صحرای سینا و به تبع آن در نوار غزه است. این گروه‌ها بارها با حماس درگیر شده‌اند و با نقض آتش بس، هزینه‌هایی برای حماس ایجاد کرده‌اند. [۹]

مصر امیدوار است با بهبود روابط خود با حماس مشروعیت رژیم رامیان مردم مصر و جهان عرب بهبود ببخشید. تشدید محاصره در نوار غزه و رسیدن وضعیت آن به مرز انفجار درونی، مصر را بیش از پیش در میان افکار عمومی منطقه در موضع اتهام قرار داده است.

یکی دیگر از عواملی که می‌توان برای رضایت رژیم صهیونیستی از نزدیکی میان مصر و حماس نام برد، در اختیار داشتن یک اهرم فشار برای پایان بحران‌ها و برقراری آتش بس در کوتاه مدت در صورت وقوع درگیری جدید است. نزدیکی حماس و مصر و وابسته سازی نوار غزه به گذرگاه رفح، این امکان را ایجاد می‌نماید که سیسی به یک میانجی‌گری تبدیل شود که تحت خواست تل آویو به حماس برای آتش بس فشار ایجاد نماید.

نتیجه‌گیری

نزدیکی حماس و مصر برای هر دو بازیگر طرفین گذرگاه رفح یک خواست راهبردی است. سیسی با این نزدیکی به دنبال نقش‌آفرینی در صلح اعراب و رژیم، مشروعیت بخشی به وجهه خود در جهان عربی توأم با منفعت اقتصادی و همچنین کنترل امنیتی صحرای سینا و جلوگیری از ورود سلاح به مصر است. رژیم صهیونیستی هم به نظر می‌رسد از این نزدیکی بسیار رضایتمند است. کنترل امنیتی صحرای سینا و اهرم فشاری علیه مقاومت در آتش بس‌های احتمالی و کنترل حالت انفجاری نوار غزه رامی‌توان اصلی‌ترین دلایل این خوشنودی دانست.

منابع:

- [۱] «مصر طرح اسکان فلسطینیان در سینا را تکذیب کرد»، وب‌سایت خبرگزاری فارس، منتشرشده در تاریخ ۶ اسفند ۱۳۹۵، قابل‌بازیابی در پیوند زیر:
<http://www.farsnews.com/newstext.php?nn=13951206000181>
- [۲] «سیسی صحنه گردان صلح اعراب با اسرائیل» وب‌سایت خبرگزاری تسنیم، منتشرشده در تاریخ ۳۰ خرداد ۹۵، قابل‌بازیابی در پیوند زیر:
<http://www.tasnimnews.com/fa/news/1395/03/30/1104903>
- [۳] برای مطالعه بیشتر رک: محمد محسن فایضی، «واکاوی طرح سیسی برای حل مسئله فلسطین»، اندیشکده راهبردی تبیین، منتشرشده در تاریخ ۳۰ مرداد ۱۳۹۵، قابل‌بازیابی در پیوند زیر:
<http://tabyincenter.ir/12817>
- [۴] علی‌رضا عرب «الحاق عربستان به قرارداد سازش کمپ دیوید» وب‌سایت موسسه ندا، منتشرشده در تاریخ ۱ اردیبهشت ۹۵، قابل‌بازیابی در پیوند زیر:
<http://nedains.com/fa/news/313620>
- [۵] «کشته شدن ۲۰ تروریست در سینای مصر»، وب‌سایت خبرگزاری صدا و سیما، منتشرشده در تاریخ ۱۰ بهمن ۱۳۹۵، قابل‌بازیابی در پیوند زیر:
<http://www.iribnews.ir/fa/news/1485605>

[۶] حسین ابراهیم نیا، «نگاه مصر و ترکیه به غزه»، اندیشکده راهبردی تبیین، منتشر شده در تاریخ ۲۷ دی ۱۳۹۴، قابل بازیابی در پیوند زیر:

<http://tabyincenter.ir/13492>

[۷] «هنیه: روابط حماس و مصر به زودی شاهد پیشرفت چشمگیر خواهد بود»، وبسایت خبرگزاری ایسنا، منتشر شده در تاریخ ۹ بهمن ۱۳۹۵، قابل بازیابی در پیوند زیر:

<http://www.isna.ir/news/95110905410>

[۸] برای مطالعه بیشتر رک: محمد محسن فایضی، «سناریوهای پیش روی رژیم صهیونیستی برای کنترل وضعیت انفجاری نوار غزه»، اندیشکده راهبردی تبیین، منتشر شده در تاریخ ۱۵ تیر ۱۳۹۵، قابل بازیابی در پیوند زیر:

<http://tabyincenter.ir/11359>

[۹] برای مطالعه بیشتر رک: محمد محسن فایضی، «گروه‌های سلفی - جهادی در نوار غزه؛ تهدید یا موهبتی راهبردی برای تل آویو»، اندیشکده راهبردی تبیین، منتشر شده در تاریخ ۸ آبان ۱۳۹۵، قابل بازیابی در پیوند زیر:

<http://tabyincenter.ir/12851>

مصر و حماس طی یک سال گذشته طی یک فرآیند مشخص بسیار به هم نزدیک شده و دیدارهای گوناگونی میان هیئت‌های امنیتی و سیاسی خود برگزار کرده‌اند. این اتفاق برای سیسی، حماس (مقاومت غزه) و رژیم صهیونیستی منفعت‌هایی به دنبال دارد که در این مقاله به آنان پرداخته شده است.

www.Tabyincenter.ir

نشانی پایگاه اینترنتی:

۰۲۱- ۲۶۱۵۳۲۳۹

شماره تماس جهت اعزام سخنران:

@Tabyincenter

شبکه (کانال) اندیشکده راهبردی تبیین در تلگرام: